

ПЪРВОНАЧАЛЕН ОПИТ В УСТАНОВЯВАНЕТО НА МЕСТНИ ИНСТИТУЦИИ ОТ ТИПА НА ОМБУДСМАНА (1998 - 2003 г.)

1. Ролята на антикорупционните граждански инициативи и на институциите от типа на омбудсмана на местно ниво

Първоначалните прояви с антикорупционна насоченост датират от 1997-1998 г., а от началото на 1999 г. те се подкрепят от програмата “Малки проекти” на *Коалиция 2000*. След проведен конкурс тринадесет неправителствени организации, по-голямата част от които базирани в различни български градове, получиха финансиране на своите антикорупционни проекти. Впоследствие бяха проведени още две кампании по подпомагане на антикорупционни проекти с местен характер. По такъв начин в “картата” на неправителствените организации, ангажирани с антикорупционни дейности под формата на посредничество между гражданите и администрацията, бяха включени почти всички големи региони на страната.

- През 1997 г. в **Разград** бе създаден Граждански съвет за наблюдение на процеса на разпределение и използване на спешната социална помощ в областта, съгласно получена акредитация от областния управител. Представители на Гражданския съвет участваха активно в обществените съвети към общинските администрации и към областния управител, а експерти на съвета изготвиха конкретни предложения при подготовката на *Законопроекта за социално подпомагане*. През 1999 г. част от членовете на Гражданския съвет се ангажираха открито с подкрепа на политически каузи и участие в изборни кампании, което намали доверието в неговата работа и обезсмисли в значителна степен съществуването му. Разградският клуб на Българското сдружение за честни избори и граждански права (БСЧИГП) и Центърът на неправителствените организации – Разград продължиха дейността на Гражданския съвет като насочиха усилията си към институционализиране на обществен посредник в общините Завет, Лозница и Разград.
- В **Лясковец** и **Плевен** още през 1998 г. Асоциацията на младите юристи сформира групи за посредничество между гражданите и местните власти. Редица проблеми, свързани с предоставянето на административни услуги, бяха решени чрез осъществяването от тях застъпничество пред съответните административни звена. При необходимост те оказваха конкретна помощ на гражданите при изготвяне на предвидените от законите документи, а в определени случаи и на жалби и сигнали до висшестоящи органи. За ползата от групите за посредничество в Плевен и Лясковец свидетелства фактът, че към тях за 2 месеца с молба за помощ и съдействие по различни случаи на конфликти с общинската администрация в двете общини са се

обърнали около 200 граждани. За тяхно улеснение са изготвени и размножени стандартни формуляри за писмени консултации, сигнали и предложения. Наред с това групите за посредничество са осъществили мониторинг на дейността на местните власти с оглед ограничаване на корупцията и лошите административни практики.

- В началото на 1999 г. в рамките на антикорупционен проект, подкрепен от *Коалиция 2000*, в **Смолян** бе основан Обществен съвет на областно ниво. Местната партньорска организация Българска младежка легия “Стефан Стамболов” покани в него представители на неправителствени организации, на областната администрация и на община Смолян, на прокуратурата и съда, на Регионалната дирекция на вътрешните работи, Регионалното управление “Митници” и на други държавни органи, на КТ “Подкрепа” и КНСБ, на Районната лекарска колегия, редактори и журналисти от местни и регионални медии, бизнесмени. На ежемесечните сесии на Обществения съвет в Смолян, открити за широката публика, се обсъждаше корупционната обстановка в региона, сигнали на граждани и предприетите мерките от съответните органи – прокуратура и полиция.
- През 1999 г. във **Варна** беше създаден Обществен съвет за превенция и борба с корупцията, в рамките на антикорупционния проект на местната неправителствена организация “Независима екологична и социална инспекция”. В обществения съвет наред с експерти на неправителствените организации участваха представители на КТ “Подкрепа”, Агенцията за икономическо развитие, РДВР, Районната инспекция по труда, Регионалната служба по заетостта, Бюрото по труда, общинския съвет, областната администрация, Индустриално-стопанската камара – всички на територията на Варна. Основните приоритети в работата на Обществения съвет бяха: проучвания и анализи на корупционната обстановка; работа с медиите за отразяване проблемите на корупцията в региона; повишаване на информираността на институциите, ангажирани с борбата срещу корупцията; подпомагане работата на правозащитните органи с цел повишаване на тяхната ефективност.
- Друга неправителствена организация от **Варна** - Фондация “Град и култура” – осъществи проекта “Инициатива за гражданска култура”. В рамките на проекта беше проведено антикорупционно обучение в средните училища, което обхващаше повишаване на правната култура на учениците, въвеждане на алтернативни форми на обучение и социални контакти, поощряване на младите хора за реализация в сферата на публичното управление, разбиране и създаване на нетърпимост у младите хора към проблемите, които поражда корупцията в обществото. В рамките на проекта се издаваше месечен бюлетин

“Корупция и гражданска култура”. Освен обучението бяха проведени “Дни на откритите врати”, в рамките на които ученици от Варна бяха запознати с работата на съда, общината и РДВР и бе насърчено партньорството с публичните институции в града. Проведен бе и конкурс за афористично есе на антикорупционна тема. Сдружението също така стана инициатор на стаж на гимназисти и студенти в държавни институции по програма “Прозрачно управление”.

- В **Шумен** по проект от 1999 г. бе създаден Граждански наблюдател. В меморандум, подписан от община Шумен и Центъра за изследване на политическите процеси, партньор на *Коалиция 2000*, бяха регламентирани неговите права и задължения. Наблюдението беше проведено в периода януари 2000 – януари 2001 г. и след приключването му беше изготвен отчет, който беше предоставен на община Шумен, на медиите и на обществеността. Отчетът съдържа резултатите от проведеното наблюдение и редица изводи и конкретни препоръки.

Граждански наблюдател – гр. Шумен

“Деятелността на Техническа служба в община Шумен е обект на много критики от страна на граждани и фирми, които желаят да се снабдят с разрешения за строежи и преустройство, да им бъдат узаконени незаконни строежи, да бъде извършена регулация на парцели, изчертаване на скици и т.н. Критиките са в няколко посоки:

- *неспазване на установените срокове за извършване на услугите;*
- *избирателен подход по неясни критерии за законност;*
- *привилегировано отношение към определени фирми, предлагащи архитектурни и строителни услуги, като техните документи се оформят бързо и безпроблемно, което им осигурява положение на скрит монопол на строителния пазар в общината.*

Всички интервюирани без изключение твърдят, че предпочитат да дадат подкуп под формата на пари, услуги, консултантски хонорар на подставени лица или фирми, за да спестят време, финансов ресурс и да реализират намеренията си.

Администрацията в Техническа служба е подложена на силен корупционен натиск от страна на граждани и фирми. Наред с това обаче, самата законова уредба на този отрасъл е генератор на корупционни действия. Променящото се законодателство, уреждащо строителните дейности (ТСУ, ППЗТСУ, Наредба №1, Наредба №5, новоприетият Закон за устройство на територията), многобройните подзаконовни нормативни актове, вътрешноведомствени инструкции и наредби често си противоречат и изключват взаимно. Това дава възможност на административните лица да тълкуват и прилагат нормативната база в много широк диапазон и да подхождат избирателно към конкретните случаи.

Понякога, както в случая с приемането на Закона за устройство на територията (обнародван в Държавен вестник на 2 януари 2001 г. и влязъл в сила на 31 март с. г.), се получава времеви вакуум, в който старите разпоредби са отменени, а нов Правилник за приложение на закона липсва. Това създава условия за хаос, неспазване на законоустановени срокове, недоволство и на гражданите, и на администрацията”.

(Из доклад на Центъра за изследване на политическите процеси, Шумен).

- Антикорупционната инициатива на Черноморската правна общност в **Бургас** от 1999 г., продължена и за периода 2002 – 2003 г., имаше специфична насоченост. Характерното за нея е ангажирането на местни

магистрати с антикорупционната тематика и разработването на нейните правни аспекти. Една от целите на проекта на Черноморската правна общност “Холистичният подход в борбата срещу корупцията” беше провеждането на национално пилотно изследване за корупцията в съдебната система. Резултатите от това пилотно изследване трябваше да послужат за основа при изработването на цялостна рамка за текущо изследване на корупцията в тази сфера по региони. В рамките на проекта бяха проведени интервюта с прокурорци, съдии, адвокати и граждани за основните корупционни практики, произтичащи от законови несъвършенства, резултатите от които бяха анализирани. В тази връзка бе разработена и специална методология, която би могла да бъде приложена и на други места в страната. В рамките на проекта бяха проследени сигнали за корупция в съдебната система. Резултатите от проучването бяха публикувани в отделна брошура, съдържаща и препоръки за противодействие на корупцията в съдебната система и за създаване на вътрешни механизми за ограничаване на явлениято.

- Във **Враца** през 1999 г. местният партньор на *Коалиция 2000* – ИнфоЕкоКлуб реализира антикорупционен проект в сферата на екологията. Сформиран бе Обществен консултативен съвет по екологични и здравни проблеми и бяха направени редица конкретни предложения за промени в законодателството, насочени към гарантиране на прозрачност и отчетност в дейността на местните власти и към опазването на околната среда и здравето на гражданите. В рамките на проекта бяха проведени редица информационно образователни прояви – публични дискусии, пресконференции, конкурс за плакат и детски рисунки, издаване на бюлетин “Чисто бъдеще” и др.
- През 1999 – 2001 г. Федерацията на потребителите в България с подкрепата на Британския Ноу-хау фонд стартира проекта “Съвети за гражданите – България”. В рамките на проекта пилотно бяха разкрити 5 Бюра за информация и съвети на гражданите като форма на граждански контрол на действията на администрацията, които обслужват местното население в общините – район **Красна поляна – София, Хасково, Видин, Кърджали и Разград**. Бюрата са създадени по примера на Великобритания, където след Втората световна война тази практика намира широко разпространение и над 90% от гражданите търсят услугите на подобни местни структури. Най-важните принципи в тяхната работа са: независимост, безпристрастност, конфиденциалност, обективност на информацията, съпричастност към проблема на гражданите. Основните услуги, които предоставят бюрата, са информационни, административно-правни консултации, посредничество между гражданите и администрацията, социални дейности, насочени към хората в неравностойно положение. Обслужването в бюрата е безплатно за гражданите. Отговорите на

въпросите се дават в писмен вид. Създадените по проекта бюра продължиха своята работа и след неговото приключване през 2001 г. Нещо повече, тяхната мрежа се разшири до 13, като обхвана и общините Търговище, Димитровград, Стамболово, Разлог, Свищов, Лом и Антоново. Бюрата се обслужват на доброволен принцип от един сътрудник, преминал курс на обучение във Федерацията на потребителите. Изготвена е и постоянно се актуализира база данни, съдържаща всички постъпващи въпроси и отговорите на тях, групирани по теми. Дейността на Бюрата за информация и съвети на гражданите се финансира съвместно от Федерацията на потребителите и съответните общини, които предоставят помещения и оборудване, необходими за работата им.

- Във **Велико Търново** от пролетта на 2001 г. съществува Гореща телефонна линия против насилието срещу жени и деца. Впоследствие стартира инициативата “Връстници помагат на връстници”, в рамките на която беше открита детска телефонна линия, където децата могат да поставят свои проблеми и да получат информация за техните права. В помощ на детската телефонна линия бяха създадени групи, в които на доброволен принцип участват психолог, социален работник и ученик от 11-12 клас. Членовете на групите са преминали обучение за придобиване на специализирани умения за индиректна комуникация.
- През 2002 г. в редица родопски общини започна реализацията на груп проект на сдружение Българска младежка легия “Стефан Стамболов” - “Местен омбудсман в родопските общини – изграждане на устойчив модел на мониторинг, граждански контрол и партньорство в местното самоуправление”. Целите на проекта са свързани с институционализирането на местен омбудсман в общините **Чепеларе**, **Баните** и **Негелино**, с установяване на ефективен граждански контрол върху местната власт и гарантиран достъп на гражданите до обществените услуги. В рамките на проекта бяха организирани и проведени редица публични изяви, в това число дискусии, кръгли маси, в помощ на установяването на постоянен диалог с местната общинска администрация, и беше издадена антикорупционната брошура “Как да постъпим при корупционен натиск”.
- В **Перник** през 2002 г. Фондация за развитие на предприемачеството в партньорство с местна неправителствена организация реализираха проект за противодействие на корупцията в местната власт на територията на общините Перник, Радомир, Ковачевци, Земен, Трън и Брезник. Целта на проекта бе подобряване на взаимодействието между администрацията, гражданското общество и бизнеса на общинско и регионално равнище. В рамките на проекта бе сформирани и Обществени

антикорупционен съвет за наблюдение на корупцията в различните сфери на бизнеса, за идентифициране на "сивите зони" с повишен корупционен риск и за изготвяне на препоръки за тяхното ограничаване.

- **В София** през 2002 г. Гражданско сдружение за борба срещу корупцията и незаконното строителство осъществи проекта "Граждански натиск срещу корупцията и некомпетентността в общинската и държавната администрация", подкрепен от *Коалиция 2000*. В различни софийски общини редовно се правеха проверки на издаваните разрешителни за строеж и реконструкции, както и на цялата документация, свързана с одобряването на проектите. Сдружението изготви препоръка за персонални промени в администрацията с цел промяна в начина на управление и в отношението на общинската и държавната администрация към гражданите. В рамките на проекта бяха реализирани редица информационни антикорупционни прояви – пресконференции, участия в предавания в електронните медии, публикации в пресата, посветени на злоупотребите в тази особено важна за гражданите област. Благодарение на тях инициативите на сдружението получиха широк обществен отзвук и бе установено партньорство с множество други организации от София и страната, работещи по сходни проблеми.
- **В Пловдив** особено активна дейност в областта на посредничеството и помирението развиват сдружение "Българска асоциация за извънсъдебно решаване на спорове" и създаденият впоследствие по негов проект Център за семейна и трудова медиация за социално слаби граждани. Центърът предлага безплатна за социално слабите граждани свободна, неутрална, поверителна и професионална медиация, безплатна експертна консултация за същността и предимствата на медиацията, а по конкретни спорове се произнася със становище за решаването им или чрез медиация, или чрез друг способ за извънсъдебно решаване на конфликти. За деветте месеца на 2003 г., за които е функционирал (от март до декември), центърът е сезиран с 89 спора за разрешаване чрез медиация, като са проведени 34 процедури по медиация и са постигнати 28 споразумения. Центърът е установил различни гъвкави модели на медиация като: трудова медиация, основана на отделни срещи и устни споразумения, изпълнявани в кратки срокове; семейна медиация, включително и по телефона; медиация в рамките на висящ съдебен процес (съгласно подписаното на 21 юли 2003 г. "Съгласие за партньорство" с Пловдивския районен съд, от септември същата година пет съдебни състава препращат случаи към центъра за споразумяване чрез медиация); сътрудничество с други държавни органи във връзка с провеждане на медиация (особено с отделите за закрила на детето към служба "Социални грижи" - най-често при спорове между родители за случаи на деца в риск) и др. Освен със семейни и трудови спорове (главно за неполучени трудови възнаграждения и обезщетения, произтичащи от

трудова правоотношение, както и за задържане на трудова книжка), центърът посредничи по спорове във връзка с разпределяне ползването на съсобствени недвижими имоти, делба на движими вещи между бивши съпрузи след развод и потребителски спорове (с Електроснабдяване и Топлофикация).

- Във **Велико Търново** през 2002 г. със съдействието на преподаватели в Юридическия факултет на Великотърновския университет “Св. Св. Кирил и Методий” и на Ресурсен център “Отворена врата” – Велико Търново е учредено сдружение “Правна клиника за извънсдебно решаване на спорове”. Сдружението извършва медиация и арбитражиране при решаване на правни спорове в различни области на правото, както и консултации по проблеми на домашно насилие, сексуален тормоз, защита на правата на детето и др. Главните му цели са: подпомагане на социално слаби и безработни граждани при решаване на правни спорове; повишаване на практическата подготовка на студенти от специалностите право, социални дейности и психология; изучаване и анализиране на икономическите, социалните и правните проблеми на социално слаби и безработни граждани, деца в неравностойно положение, дребния и средния бизнес и разработване на програми за тяхното преодоляване; усъвършенстване и популяризиране на дейността на правните клиници и други средства за алтернативно решаване на спорове в страната. Правната клиника има обособени четири секции: административно, гражданско, наказателно и семейно право и работи четири дни в седмицата. В нея на доброволен принцип участват студенти по право от четвърти и пети курс, преподаватели и действащи юристи. Трима адвокати оказват безвъзмездна помощ и съдействие на студентите по възникналите случаи. Материалите по разглежданите казуси се съхраняват и предстои да бъдат включени в компютърен справочник, достъпен на интернет страницата на Правната клиника.
- В **Сливен** в периода 2002 – 2003 г. гражданското сдружение “Обществен барометър” си постави задачата за повишаване прозрачността в работата на общините от региона и стимулиране на гражданския контрол и участието на гражданите при формирането и реализирането на местната икономическа и социална политика. Пример за дейността на това сдружение е довеждането до успешен край на разследваните конкретни корупционни казуси, включително и срещу областния управител на Сливен. Друга обществена акция на сдружението бе насочена към нарушенията в сферата на водоснабдяването. Тя стана повод за национална дискусия, последвана от парламентарен дебат и изменения на *Закона за водите*, според които договори, перфектни от юридическа гледна точка, могат да бъдат прекратени, ако причиняват обществена вреда. Така скандалният договор между частните водни

сдружения и държавното ВиК – Сливен бе обявен за акт на корупция от правителствената Комисия за борба с корупцията. Сдружението осъществява мониторинг върху местната власт в общините Котел, Твърдица, Нова Загора и Сливен, като в частност следи за разпореждането с общинската собственост и дейността на търговските дружества с общинско участие.

- В **Свищов, Силистра, Тутракан и Варна** местните журналистически дружества се включиха в дейностите на *Коалиция 2000* с проекта “Заедно срещу корупцията”, чиято цел беше установяване на постоянен диалог с представителите на властта и намиране на съвместни решения за предотвратяване и борба с корупцията в съответните общини. В рамките на проекта сред колегията се проведе анкета, в която бяха включени въпроси за журналистическата етика, за наличието на корупция сред журналистите, за взаимоотношенията между собствениците на вестници и практикуващите журналисти, за ролята на журналистиката в антикорупционните усилия на обществото. Сред темите на организираният дискусии бяха взаимоотношенията с местната власт, достъпа до информация, отварянето на българските общини към гражданското общество. В резултат на положените усилия, в Силистра беше създадено неформално общество “Заедно срещу корупцията”, в което се включиха журналисти и представители на местната власт – едно реално местно измерение на публично-частното партньорство в борбата срещу корупцията.

Освен тези антикорупционни инициативи, в края на 90-те години на миналия век бяха реализирани няколко пилотни проекта за въвеждане в социалната практика на фигурата на местния омбудсман. В редица общини на страната по различни проекти, подкрепени от *Коалиция 2000*, Центъра за изследване на демокрацията, Центъра за социални практики, Фондация “Отворено общество”, посолството на Съединените щати в България и Европейския информационен център – гр. Велико Търново и от други граждански организации, бяха установени експериментално институции от типа омбудсман.

- В периода 1999 - 2001 г. включително, на територията на **район "Младост" - София** по проект на Центъра за социални практики беше избран и успешно осъществяваше своята дейност обществен посредник (местен омбудсман).

Район "Младост" – София (1999 – 2001 г.)

"Съгласно проекта на Центъра за социални практики местният обществен посредник в район "Младост" – София има задачата да примирява позициите на жалвация се гражданин и административния апарат и да посредничи при решаването на споровете им. Общественият посредник разглежда жалби на граждани срещу прояви на лошо администриране от страна на администрацията. Той може да взема отношение по жалби, отнасящи се до неспазване на установени със закон срокове, проява на отношение, накърняващо достойнството на гражданите, подаване на невярна или недостатъчна информация за правата на гражданите и условията за извършване на административна услуга, злоупотреба с власт. От компетентните на обществения посредник в район "Младост" са жалби, свързани с общинските жилищни и нежилищни имоти; регистрация на търговски обекти; сметноизвозване и чистота на улиците и др. Службата не разглежда жалби с давност над една година, такива, които вече са изпратени за решаване в съда, случаи, които се отнасят до частния живот на гражданите, трудовоправни и синдикални спорове.

Правила за работа на обществения посредник:

- Равни възможности на гражданите да отстояват правата си, независимо от техния пол, раса, националност, етническа принадлежност, социален произход, възраст, материален статус, политически или религиозни вярвания.
- Проява на коректност към страните от жалбите, като ги уведомява за действията и намеренията си, изслушва и отчита съображенията им и им дава възможност да преразгледат собствените си позиции.
- Запазва дискретност за имената на лицата по разглежданите случаи и за други данни с конфиденциален характер.

В работата си общественият посредник от район "Младост" имаше подкрепа от страна на кмета на общината, което осигури необходимия достъп до администрацията и информацията по отделните случаи. Кметът на общината вярва, че системата на омбудсмана значително ще облекчи работата по жалбите, което е от голямо значение за подобряване качеството на услугите в общината."

(Из доклада на Центъра за социални практики)

- В общините **Разград**, **Лозница** и **Завет** в периода 1999 – 2001 г. Българското сдружение за честни избори и граждански права (БСЧИГП) - клуб Разград въвежда тази институция в две малки общини и в областния център като се съобразява с няколко основни елемента – отношението на местната администрация и на общинския съвет; нагласата на гражданите да работят и да сътрудничат; какви граждански групи има в района, тяхната активност и желание да помагат на институцията. Това стана възможно благодарение на подкрепата съответно от програма МТРА/КАР на Холандското посолство, от Фондация "Отворено общество" и от посолството на САЩ. Бяха избрани местни омбудсмани, които в течение на една година (толкова беше продължителността на всеки проект) приемаха жалби и сигнали от граждани, предоставяха им консултации и информация (само за 2000 г. в Завет са разгледани повече от 160 сигнала, жалби, предложения и са предоставени консултации). В помощ на институцията се подписаха споразумения с местните служби "Социално подпомагане" и "Образование и култура", както и с районното полицейско управление. Непосредственият резултат от реализацията на тези проекти е изграденото по-високо доверие между гражданите и администрацията и

възможността за обратна връзка като фактор за подобряването на нейната дейност.

- В **Плевен** през 1999 г. регионалното сдружение "Възродено гражданско общество" положи сериозни усилия за изготвянето на Статут и Правилник за действие на омбудсман на общината, проведе информационно-образователна кампания и получи гражданска и медийна подкрепа. Целите на проекта бяха постигнати на прозрачност в дейността на общинската администрация, облекчена процедура на предлаганите услуги, ясна структура на общинската администрация, конкретни отговорности на служителите, както и повишена правно-институционална грамотност на гражданите. Впоследствие обаче, поради незаинтересованост от страна на кмета на общината, идеята за омбудсмана беше изоставена и не получи реализация.
- В **Стара Загора** в началото на 2001 г. бе създадено "Регионално сдружение Омбудсман" като колективен орган с 32-ма члена, което има функции, сходни на тези на омбудсмана. Сдружението извършва широка дейност по консултиране, посредничество, предоставяне на безплатна съдебна защита и арбитраж при спорове, безплатни консултации по правни и административни въпроси на гражданите (с неговото съдействие за 2 години успешно са били решени 240 случая). В периода 2001-2003 г. сдружението реализира и няколко тематични проекта, насочени към укрепване на гражданското общество и защита правата на гражданите на територията на общината.
- Във **Велико Търново** от април 2002 до март 2003 г. по едногодишен проект, подкрепен от посолството на САЩ и с подкрепата на Европейския информационен център – гр. Велико Търново, беше установен специализиран омбудсман – антикорупционен посредник, чиято дейност беше насочена основно към противодействието на случаите на неспазване на закона, нанасяне щети на гражданите, злоупотреба с власт и корупционни прояви. Изготвени са формуляри за жалби като е ползван формуляра на Европейския омбудсман от неговата страница в интернет. Около 90 % от случаите са решени чрез медиация.
- В **Ямбол** през октомври 2003 г. започна работа обществен посредник по проблемите на здравеопазването. Той работи в рамките на проект, осъществяван от Фондация "Индекс" с подкрепата на програма "МАТРА/КАР" на Холандското посолство. Беше проведено обучение на журналисти и на медици от града за това, какво представлява омбудсмана и каква ще е неговата роля в Ямбол. За информирани относно дейността на посредника всяка седмица по кабелните телевизии се излъчва десетминутно предаване. Най-често гражданите отправят жалби до медицинския омбудсман, свързани с безплатните талони за прегледи.

- Най-широк обществен отзвук получи дейността на обществения посредник за **Столична община**. Проектът “Столичен омбудсман” бе двегодишен (февруари 2002 – февруари 2004 г.) и се осъществи от Центъра за социални практики в партньорство със Столична община и с финансовата подкрепа на Фондация “Отворено общество”. Мандатът на институцията беше също двегодишен и изтече в края на февруари 2004 г. Според годишните доклади за 2002 и за 2003 г., столичният обществен посредник е разгледал общо 834 жалби, 381 за първата и 453 за втората година (Приложение I, 4.2. и 4.3.). Техният анализ показва, че се очертават две основни групи жалби. Първата група са случаи, при които се изисква помощ от обществения посредник в процеса на развитие на административната процедура по представяне на административна услуга или издаване на административен акт. По тях гражданите са получили консултация (писмена или устна) за реда и начина за упражняване на техните права и защитата на законните им интереси пред администрацията, предвидени в нормативната уредба. Другата група случаи са със сложна фактическа и правна страна и изискват задълбочено проучване и проверка, преглед на нормативната уредба и среща с длъжностни лица. Гражданите много често търсят обществения посредник и за да получат информация за правомощията и дейността на различни общински и държавни структури, както и за операторите на обществени услуги – ВиК, топлофикация, дейността на топлоразпределителните фирми, транспорта, образованието и др.

Сътрудничеството между неправителствените организации, работещи по антикорупционни проекти, от една страна, и местните власти, от друга, закономерно доведе до начални стъпки към съвместно формулиране на необходимостта от институция от типа омбудсман на ниво община. Установено бе и плодотворно сътрудничество с Националното сдружение на общините в Република България. Пример за резултатите от това сътрудничество е проведеният през ноември 2002 г. семинар на тема “Възможности за установяване на институции от типа омбудсман на местно ниво в България. Опит и перспективи”, организиран от Центъра за изследване на демокрацията, Фондация “Фридрих Еберт” и Националното сдружение на общините в Република България. Участниците в семинара предложиха и приеха декларация в подкрепа на въвеждането на институцията омбудсман на местно (общинско) ниво в страната.

ДЕКЛАРАЦИЯ
на представителите на местните власти – участници в семинара
“Възможности за установяване на институции от типа омбудсман на местно ниво в
България. Опит и перспективи”

Представителите на местните власти – участници в семинара,

Имайки предвид установилия се от десетилетия в европейските страни обществен модел на взаимоотношения между граждани и институции;

Отчитайки ролята и значението на гражданското общество за развитието на демократичните процеси;

Решени да установят демократични взаимоотношения и активен диалог на всички нива на управление – централна власт – местно самоуправление – граждани;

Заявяват желанието и амбицията си да търсят и прилагат различни форми за реализиране на демократично управление, изискващо активно гражданско участие;

Подкрепят:

- Ускоряването на законодателния процес и приемането на Закон за обществен посредник (омбудсман), регламентиращ статута, основните принципи, правомощията, мандата, реда и организацията на дейността му.
- Законното въвеждане на институцията обществен посредник (омбудсман) на ниво централна и местна власт, при осигуряване на необходимите финансови средства чрез съответните бюджети.

София, 20 ноември 2002 г.

* * *

Направеният преглед на местните антикорупционни инициативи не изчерпва всички граждански проекти, насочени към разширяване на диалога между местните власти и гражданите, към повече прозрачност и отчетност на местната власт. Общото за тях е, че те допринесоха и допринасят за нарастване на интереса към тази институция и нейното въвеждане в редица общини, особено след промените в Закона за местното самоуправление и местната администрация от 2003 г.